

Sürdürülebilir Turizm Gelişimi ve Yaratıcı Turizm

Sustainable Tourism Development and Creative Tourism¹

Serap Akdu²

Öz

Kültürel ve doğal kaynaklara bağlı olan turizm sektöründe kaynakların gelecek nesillerin ihtiyaçlarını dikkate alarak kontrollü kullanımını ifade eden sürdürülebilirlik yaklaşımı son yıllarda üzerinde sıklıkla durulan konulardan biridir. Sürdürülebilirliğin zaman zaman bir turizm çeşidi olarak nitelendirildiği görülse de sürdürülebilirliğin tüm turizm çeşitlerine entegre edilebilen ve sağlıklı turizm gelişiminin gereği olarak nitelendirilebilen bir yaklaşım olduğunu söyleyebiliriz. Son yıllarda turistik tercihlerin değişimi ile birlikte yeni gündeme gelmeye başlayan turizm türlerinden biride yaratıcı turizmdir. Yaratıcı turizm kısaca somut olmayan kültürel unsurların turistler için tüketilebilir deneyimler haline dönüştürülmesi olarak ifade edilebilir. Kültür turizminin bir uzantısı olarak görülen yaratıcı turizm sürdürülebilir turizm gelişimine destek olabilecek bir alternatif olarak nitelendirilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada sürdürülebilir turizm gelişimi sürecinde yaratıcı turizmin önemi irdelenmiş ve konunun önemine dikkat çekmek istenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir turizm, yaratıcı turizm

Abstract

In the tourism sector, which is tied to cultural and natural resources, the approach to sustainability, which expresses the controlled use of resources by taking care of the needs of future generations, is one of the most frequently discussed topics in recent years. Sustainability can sometimes be described as a type of tourism, but we can say that sustainability is an approach that can be integrated into all kinds of tourism and can be described as the requirement of healthy tourism development. In recent years, with the change of touristic preferences, one of the types of tourism that has recently come to the agenda is creative tourism. Creative tourism can be briefly described as the transformation of intangible cultural elements into consumable experiences for tourists. Creative tourism, seen as an extension of cultural tourism, is described as an alternative to sustainable tourism development. In this respect, the importance of creative tourism in the sustainable tourism development process has been investigated and attention has been paid to its importance.

Keywords: Sustainability, sustainable tourism, creative tourism

Derleme [Review]

Submitted: 29 / 08 / 2019

Accepted: 02 / 10 / 2019

¹Bu makale 20-22 Eylül 2018 tarihinde II. Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi'nde sözlü olarak sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş halidir.

² Dr. Öğr. Üyesi, Gümüşhane Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm Rehberliği Bölümü, serapakdu@gmail.com, Orcid.org/0000-0003-2144-1377.

Giriş

Küreselleşme ve teknolojik gelişmelerin etkisiyle hızla değişen ve gelişen turizm sektöründe süreç içerisinde turist istek ve beklentileri noktasında bir takım değişiklikler oluşmaya başlamıştır (Avcıkurt vd., 2009; Pawlusiński ve Kubal, 2017). Bireyselleşme, çevreye, yerel kültürel değerlere daha fazla duyarlı olma ve yaratıcılık turistler tarafından daha fazla önem verilen konular arasında yer almaya başlamıştır (Zoğal ve Emekli, 2017; Ritchie ve Crouch, 2003; Balık, 2015).

Modern turizm tatil anlayışı olarak ta değerlendirilebilen bu değişim sürecinde turistler için benzer özelliklere sahip destinasyon veya ürünler sıradan olarak görülmeye başlamıştır. Destinasyona özgü eşsiz kültürel değerleri tanıma, destinasyon kültürüyle daha aktif şekilde etkileşimde bulunma, tatil sürecinde yerel yaşam biçimlerinin bazı yönlerini benimseme ve destinasyona özgü kültürel unsurları bizzat yaşayarak otantik, gerçek deneyimler edinme turistler tarafından daha fazla tercih edilir bir hal almıştır (Akşit-Aşık, 2014).

Yaratıcı turizm destinasyona has kültürel veya sanatsal değerlere yönelik düzenlenen etkinliklere aktif katılım yoluyla turistlere otantik yaratıcı deneyimler yaşatan ve turistlerin yaratıcılık potansiyellerini geliştirmelerini, ziyaret edilen destinasyondaki yerel halkla ve yaşayan kültürle ilişki kurmalarını sağlayan sürdürülebilir bir turizm çeşididir (Wurzburger, 2010; Richards, 2011; Ivanova, 2013).

Turizmin hızla gelişmesinin beraberinde getirdiği kaynakların kontrolsüz kullanımının turizmin geleceğini tehlikeye düşüreceği öngörüsüyle son yıllarda oldukça önem verilen sürdürülebilirlik anlayışı tüm turizm çeşitlerine uygulanmaya çalışılmaktadır. Sürdürülebilir bir turizm çeşidi olarak değerlendirilen yaratıcı turizm bu çalışmanın temel konusunu oluşturmaktadır. Yaratıcı turizmin sürdürülebilir turizm anlayışına göre daha erken bir aşamada olması nedeniyle sürdürülebilirlik ve yaratıcı turizm ilişkili çalışma sayısı (Korez-Vide, 2013; UNESCO, 2006; Solène, 2011 vb.) oldukça azdır. Bu çalışmanın amacı son yıllarda oldukça ilgi görmeye başlayan yaratıcı turizm literatürüne katkı sağlamak, yaratıcı turizmi sürdürülebilir turizm gelişimi kapsamında değerlendirmek ve bu konuda yaratıcı turizmin önemine dikkat çekmektir. Çalışma, benzer makalelerin incelenerek genel çıkarımlara varılması amacını taşıyan derleme türünde yapılmış bir makaledir.

1. Literatür

1.1. Sürdürülebilir Turizm

Sanayileşme, ekonomik gelişme ve büyüme, kaynakların aşırı kullanımı, çevre tahribatı gibi sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Yaşanan sorunlara çözüm arayışı olarak sürdürülebilirlik anlayışı önem kazanmıştır (Sipahi, 2010; Altanlar ve Akıncı Kesim, 2011). Sürdürülebilirlik anlayışı ile ilgili Stockholm'de düzenlenen 1972 Birleşmiş Milletler Çevre Konferansı, 1984 Tokyo Konferansı, 1987 Birleşmiş Milletler Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu Brundtland Raporu, Rio de Janeiro'da toplanan 1992 Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı, 1997 Japonya Kyoto Protokolü ve hemen ardından 2001 Johannesburg Dünya Zirvesi önemli girişimler arasında sayılabilir (Özdemir ve Kervankıran, 2011; Güven, 2016; Erdemir, 2018).

Turizmde sürdürülebilirlik yaklaşımı, turizmin gelişimine paralel olarak 1990'lı yıllarda önem kazanmaya başlamıştır (Çavuş ve Tanrısevdi, 2000). Doğrudan sürdürülebilir turizm anlayışı olmasa da turizmin temelini oluşturan çevresel kaynakların bilinçli kullanımının turizmi de etkileyebileceği vurgusunun yapılması açısından 1987 Brundtland Raporu turizmde sürdürülebilirliğin benimsenmesinde önemli bir girişim olarak değerlendirilebilir (Erdemir, 2018).

Daha çok doğal, kültürel ve çevresel kaynaklara dayalı bir sektör olan turizmde sürdürülebilirlik oldukça önemlidir (Çakılcıoğlu, 2013). Sürdürülebilirlik bir turizm çeşidi olmayıp turizmin sağlıklı gerçekleştirilmesinin bir gereği olarak değerlendirilebilir.

Sürdürülebilir gelişme, kaynakların sonsuz olmadığı fikrinden hareketle ekonomik gelişmenin yanı sıra çevresel ve sosyo-kültürel gelişiminde sağlanmasının gerekliliğini savunmaktadır (Demir ve Çevirgen, 2006). Sürdürülebilir gelişme kavramının turizmde entegrasyonu ile ortaya çıkan tüm turizm türlerine uyarlanabilen bir felsefe olan sürdürülebilir turizm gerçekleştirilen çevreye duyarlı faaliyetler ile çevresel kaynakların korunması ve turizm ekonomisinin uyumlu yürütülmesini içeren ve sürekli gelişim gösteren bir süreçtir (Akşit, 2007; UNEP ve UNWTO, 2005). Sürdürülebilir turizm yaklaşımı doğal, kültürel, tarihi turistik çekicilikleri kapsayan turizm kaynaklarının korunmasını ve gelecek nesillere ulaştırılabilmesi için kontrollü kullanımını ifade etmektedir (Vernon vd., 2005; Cinnioğlu, 2015).

Sürdürülebilirlik, turizm gelişiminin çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel yönleri arasında uygun dengenin kurulmasını ifade eder. Turizmi daha sürdürülebilir kılmak turizmin planlanması ve geliştirilmesi sürecinde turizmin mevcut ve gelecekteki ekonomik, sosyal ve çevresel etkilerini dikkate almak anlamına gelir. Sürdürülebilir turizmin en temel özelliği hem yerel halk hem de turistlerin ihtiyaçlarının giderilmesi ve turistik çekicilik olarak değerlendirilen kaynakların korunması ve zenginleştirilmesidir (David, 2016). Bunun yanı sıra sürdürülebilir turizm yaklaşımı ile çevresel kaynakların optimal

kullanımı, ev sahibi toplulukların sosyo-kültürel özgünlüğüne saygı duyulması, yerleşik ve yaşayan kültürel mirasın, geleneksel değerlerin korunması ve kültürler arası anlayışa katkıda bulunma, tüm paydaşlara adil bir şekilde dağıtılan sosyo-ekonomik faydalar sağlama yoluyla uygulanabilir ve uzun vadeli ekonomik operasyonlar garanti altına alınabilir (UNWTO, 2012).

1.2. Yaratıcı Turizm

Literatürde yaratıcılık kavramıyla ilgili farklı tanımlara rastlanmakla birlikte yaratıcılık genellikle “yeni”, “orijinal”, “uygun” veya “faydalı” anlamlarında kullanılmaktadır (Tan vd., (2013). Yaratıcılık kavramı ekonomik temelli olan ‘yaratıcı ekonomi’ paradigmasına dayanmaktadır. Yaratıcı ekonomi bilgiyi, eğitimi, yaratıcılığı ve entellektüel gelişimi kullanarak ekonomiyi geliştirmeyi hedefleyen bir kavramdır. Yaratıcı ekonomi trendinin birçok sektöre olduğu gibi turizm sektörüne de yansımaları olmuştur (Singsomboon, 2014). Turizm sektörü sürekli bir değişim ve gelişim içerisinde. Son yıllarda küreselleşme, iletişim ve bilgi teknolojilerinin gelişimi, yaratıcı ekonomi anlayışı ve artan sosyo-ekonomik değişimle birlikte birçok alanda yaratıcılığa olan ilgi artmış ve bu durum turizm sektörüne tüketici tercihlerinde değişiklikler oluşması şeklinde yansımıştır (Blapp ve Mitas, 2017).

Yerel ve geleneksel mekanların, simgesel yapıların pasif olarak ziyaret edildiği ve hediyelik eşyaların pasif olarak tüketildiği geleneksel turizm biçimlerinden turistlerin daha az memnuniyet yaşamaya ve yaratıcılığa daha fazla önem vermeye başlaması “yaratıcı turizm” olarak adlandırılan bir turizm biçiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Richards ve Wilson, 2007).

Bir turizm şekli olarak yaratıcı turizm kavramı ilk kez, Pearce ve Butler (1993) tarafından kullanılmış.(Chang vd., 2014). Turistlere daha derinlemesine seyahat deneyimleri sağlamak amacıyla kültür turizminden geliştirilmiş olan yaratıcı turizminin kavramsal olarak tanımı ilk olarak 2000’li yıllarda Richards ve Raymond (2000) tarafından kültürel ürünlerin seri olarak yeniden üretilmesini engellemeye çalışan ve turistlere kendi kendini geliştirme deneyimlerini yaşatmaya odaklanan bir turizm türünü tanımlamak için kullanılmıştır (Richards ve Wilson, 2006). UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (2006) yaratıcı turizmi, yaratıcı turizmi, toplumun ekonomik kalkınmasına ve sürdürülebilir gelişimine katkı sağlayan bir turizm türü olarak tanımlamaktadır. Ivanova (2013) yaratıcı turizmi, turistlere yaratıcılık potansiyelini geliştirme fırsatı sunan ziyarete edilen yerle ilgili kültürel etkinliklere aktif katılımını gerektiren deneyimler olarak tanımlarken; Wurzbürger (2010) yaratıcı turizmi katılımcı öğrenme anlayışına dayalı olup bir yere özgü kültürel veya sanatsal değerlere yönelik düzenlenen etkinlikler ile turistlere otantik deneyimler sunan bir turizm türü olarak ifade etmektedir.

Görüldüğü üzere yaratıcı turizm tanımlarında farklı noktalara vurgu yapılırsa da “deneyimleyerek öğrenme, aktif katılım, yerel halkla iletişim kurma ve yaratıcı potansiyel ve beceri geliştirme” konularına benzer şekilde vurgu yapılması dikkat çekicidir (Richards, 2011). Özetle yaratıcı turizm eğlence, yenilik, deneyim ve otantiklik arayışındaki turistlere sunulan, daha çok somut olmayan kültürel değerlere dayalı etkinliklere turistlerin aktif katılımını içeren ve böylece turistlere unutulmaz turizm deneyimi yaşama, yaratıcılık potansiyellerini geliştirme fırsatı sunan sürdürülebilir bir turizm türüdür (Akdu, 2018). Yaratıcılığı turist açısından değerlendiren Tan vd., (2013) yaratıcı deneyim yaşamak için öncelikle turistlerde kendileri ile ilgili, sosyal, kültürel veya çevre bir bilince sahip olmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

Turizmin gelişiminde önemli unsurlar arasında yer alması açısından kültür ve yaratıcı turizm kavramları arasındaki ilişki önemlidir. Yaratıcı turizm ve kültür turizmi arasındaki farklılıklara değinmek gerekirse yaratıcı turizm kültür turizmini daha yüksek seviyelere çıkarabilen, kültür turizminin bir uzantısı olarak değerlendirilebilir (Wattanacharoensil ve Sakdiyakorn, 2016; Richards, 2011; Gordin ve Matetskaya, 2012). Kültür turizmi kaynakları daha çok somut kültürel kaynaklara (müze, antik kent, doğal sit alanı vb.) dayalı olup kültür turistlerinin temel amacı önemli tarihi kültürel yapıları görmek ve etkinliklere katılmaktır. Yaratıcı turizm kaynakları soyut kültürel kaynaklara (edebiyat, görsel ve gösteri sanatları vb.) dayalı olup yaratıcı turizmde öğrenme ve deneyim kazanmak temel motivasyonu oluşturmaktadır (Ayvacı ve Gülcan, 2017; Wurzbürger vd., 2008; Virginija, 2016). Başka bir deyişle yaratıcı turizmin amacı yerel kültür gibi somut olmayan unsurları turistlerin tüketebileceği deneyimlere dönüştürmektir (Prentice ve Anderson 2007). Faransa’da (Provence) parfüm yapımı, Kanada’da dış mekan boyama, çizim, heykel, oyma ve fotoğrafçılık, İspanya’da yemek kursları, Yeni Zelanda’da geleneksel el sanatları atölyeleri (kemik oymacılığı, dokuma, ahşap işleri ve keçe vb.) yaratıcı etkinliklere örnek verilebilir (Richards ve Wilson, 2006). Turistin üstlendiği rol açısından yaratıcı turizm ve kültür turizmi kıyaslandığında kültür turizminde turist kültürel değerlerin seyredilmesine dayalı pasif bir rol üstlenirken; yaratıcı turizmde deneyime dayalı turist aktif bir rol üstlenmektedir (Gülüm, 2015).

Yaratıcı turizm sadece bir turizm türü olmayıp birçok turizm türüne de katkı sağlayabilmektedir. Film turizmi kapsamında “Hobit” filminin çekildiği Yeni Zelanda’nın Wellington şehrine film setlerini ziyaret etmek amacıyla yapılan turlar; Amerika’dan, Austin şehrinde yapılan müzik festivalleri; İtalya’daki Turin, Venedik ve Cenova gibi popüler şehirlerde düzenlenen festivaller, konserler, sergiler gibi sanatsal etkinlikler yaratıcı turizm faaliyetlerine örnek teşkil edebilir (OECD-Organisation for Economic Co-operation and Development, 2014).

1.3. Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Yaratıcı Turizm

Turistik kaynakların zarar görme ve yok olma riskleri değerlendirildiği zaman somut kaynakların soyut kaynaklara göre daha hızlı zarar görebileceği fikrinden hareketle yaratıcı turizm kaynaklarının kültür turizmine oranla daha fazla sürdürülebilir olabileceği söylenebilir (Richards ve Wilson, 2006). Bir başka ifadeyle yaratıcı turizmde turistlere nihai bir ürün yerine süreç içeren etkinlikler sunulmaktadır (Gordin ve Matetskaya, 2012). Yaratıcı turizm kaynakları olarak nitelendirilebilen soyut kültürel ürünlerin (dans, şarkı söyleme, el sanatları, mutfak, resim, festival gibi özünde süreç olan turistik kaynaklar) nihai ürünlere göre daha sürdürülebilir olduğu söylenebilir (Prentice ve Andersen, 2003; Akşin-Aşık, 2014).

Müller (1994) sürdürülebilir turizm bileşenleri arasında korunmuş bir doğa, refah seviyesinin yüksek oluşu, sağlıklı bir kültür, yüksek müşteri memnuniyeti ve ekonomik refah olmak üzere beş bileşeni sıralamaktadırlar.

Dünya Turizm Örgütü (WTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından sürdürülebilir turizm gelişimini sağlayan ilkeler belirlenmiştir (UNEP ve WTO, 2005). Bunlar arasında yerel refah seviyesinin, istihdam kalitesinin artırılması, sosyal eşitliğin, ziyaretçi memnuniyetinin, yerel kontrolün, toplumsal huzurun, fiziksel bütünlüğün, biyolojik çeşitliliğin, çevresel temizliğin sağlanması, kültürel zenginliğin ve kaynakların etkinliğinin artırılması yer almaktadır.

Turizmin olumsuz etkilerini minimize etmek, olumlu etkilerini artırmak ve turizmin devamlılığını sağlamak, sürdürülebilir turizminin temel amacını oluşturmaktadır (Sarkım, 2014; Demir ve Çevirgen, 2006). Sürdürülebilir turizmin toplumların sosyo-kültürel bütünleşmelerini sağlamak, turistler için kaliteli deneyim imkanı sunmak, turizmi çeşitlendirmek şeklindeki amaçları yaratıcı turizmin sağladığı faydalar ile örtüşmesi noktasında önem taşımaktadır (Çakılcıoğlu, 2013).

Ohridska ve Ivanov (2010) yaratıcı turizmin kültürel sermaye, pazar gelişimi, yenilik-inovasyon, kültürel mirasın korunması, sürdürülebilirlik, üreticilerin görünürlüğü, iş imkanlarının yaratılması (istihdam) ve ihracat olmak üzere somut faydaları olduğunu belirtmektedir. Bununla birlikte yerel kimlik ve eşsizlik (benzersiz deneyim sunma), sosyal kapasite, kültürel değerlerin korunması, insan etkileşimi ve kültürel değişim, yerel kültüre çeşitlilik kazandırması, destinasyondan gurur duyma şeklinde soyut faydaları olduğunu belirtmektedir.

Bir yerin özgünlüğü özel yemekler, müzik, el sanatları ve benzerleri gibi yerel geleneksel değerlere dayanır ve gastronomik deneyimler, festivaller ve sergiler gibi sembolik etkinliklerle devamlılığı sağlanır. Yaratıcı turizm mekanların yeniden düzenlenmesi sayesinde turizm destinasyonunun özgünlüğünün korunmasına yardımcı olabilir (Solene, 2011).

Yaratıcı turizm değerli sayılmayan şeyleri destinasyon ve turistler için değerli hale getirebilir (Solene, 2011). Bir algı meselesi olan değer, nesneyle veya yerle ilgili kimlik oluşturularak onu çevreleyen kültürün ilgi çekici bir sembolü haline getirilmesi anlamına gelir (Prentice ve Anderson, 2007). Örneğin, Provence (Fransa) lavanta parfümü yapım etkinliklerinde lavanta bitkisi destinasyon kültürünü temsil eden bir sembol niteliği taşır.

Yaratıcı turizm yerel toplumlara yeni geleneksel ürünlerin üretilmesi ve turistlere sunumu yoluyla iş imkanı sunarak ekonomik kalkınmayı desteklemektedir (Danish, 2003). Destinasyonların kimlik, çekim gücü ve pazar konumunu güçlendirilme, sanata ve kültüre yönelik daha girişimci yaklaşımları teşvik etme, yenilik ve yaratıcılığın teşvik edilmesi, eski binaların yeniden kazandırılması, kültürel çeşitlilik ve kültürel demokrasiyi teşvik etme yaratıcı turizmin diğer faydaları arasında sayılabilir (Mommaas, 2004).

Yaratıcı turizm etkinlikleri yerel halk ve turist olmak üzere her iki tarafın katılımını sağlamaktadır (Pawlusiński ve Kubal, 2017). Yaratıcı turizmde ürün çeşitlendirme için çok az bir altyapıya ihtiyaç duyulmaktadır ve hızlı ürün tanıtımı mümkündür (Richards ve Marques, 2012).

Richards (2010) başarılı bir yaratıcı turizm gelişimi sağlamak için sürdürülebilir turizm anlayışını içinde barındıran bir takım ilkeler çerçevesinde hareket etmenin önemine değinmiştir. Bu ilkelere göre destinasyonun sahip olduğu doğal çevre gibi somut kaynaklarla birlikte atmosfer, yetenek veya yaratıcılık gibi soyut kaynakların farkında olmak ve bunları bir cazibe unsuru olarak kullanmak destinasyonun önemli bir çekim merkezi olmasında, önemli bir rekabet avantajı sağlamasında bir fırsat olabilmektedir. Yaratıcı turizmin başarısında benzer ürün ve yöntemlerin kullanılmasının neden olduğu seri üretim ve günlük yaşamın ticarileşmesine yani metalaşma önemli bir sorundur. Yaratıcı üretim ve tüketimi destekleyen yaratıcı turizm metalaşmayı engelleyebilir (Richards ve Wilson, 2006; Korez-Vide, 2013). Sahip olunan zengin kültürel kaynakların yaratıcılıkla birleşmesi başarıyı beraberinde getirebilir (Richards, 2011). Yaratıcı turizmin özünü oluşturan yerel kapasitenin kullanılması, yaratıcılığın klasik, moda olanı taklit veya yeni yapılar yapmak yerine mevcut yapıların iyileştirilmesi sürdürülebilir bir yaratıcı turizm gelişimi için önemli ilkeler arasında yer almaktadır.

Destinasyonların yeni bir cazibe merkezi haline getirilmesi veya turizm çeşitliliğinin artırılarak destinasyonun yeniden canlandırılması, turizmin yerel ekonomiye katkı sağlaması ve destinasyona özgü sosyo kültürel değerlerin turistler tarafından öğreniminin teşvik edilmesi noktasında yaratıcı turizmin önemli bir strateji olarak nitelendirilebilmektedir (Akdu, 2018; Gülüm, 2015; Salman ve Uygur 2010).

Sonuç ve Değerlendirme

Korez-Vide (2013), Solene (2011) vb. çalışmalarda yaratıcılığın günümüzde sürdürülebilir gelişme için önemli bir araç olduğu savunulmaktadır. Yaratıcılığın ve kültürün ekonomik fayda sağlama potansiyelinin farkına varılması yaratıcılığın ve kültürün önem kazanmasını, sürdürülebilir gelişmenin sağlanmasında önemli bir araç olarak görülmesini sağlamıştır.

Korez-Vide (2013) dünya ekonomisinde yaşanan ekonomik, sosyal ve çevresel zorlukların uluslararası rekabet avantajı sağlamak için yeni araçlar gerektirdiğini kültürel temelli yaratıcılığın bu konuda önemli olduğunu vurgulamaktadır. Korez-Vide (2013) tarafından yaratıcı turizmin, turizmin sürdürülebilirliğine katkı sağladığı konusuna dikkat çekmek amacıyla yapılan çalışmada "inovasyonun desteklediği ülke ekonomilerinde yaratıcılığın turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanmasında etkili bir araç olarak kullanılabilir" şeklindeki hipotez kabul edilmiştir. Korez-Vide (2013) çalışmasında sürdürülebilir yaratıcı turizm modeli geliştirmiştir. Sürdürülebilir yaratıcı turizm modeli geliştirerek, yaratıcı turizm gelişimi yoluyla ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlar arasında nasıl uygun bir denge sağlanacağını göstermeye çalışmıştır.

Solene (2011) tarafından yapılan çalışmada yaratıcı turizmin turistlerin destinasyon gelişim planlarına aktif katılımını teşvik edip etmediği, yaratıcı turizmin toplumlara destinasyonun yaratıcı şekilde kullanımına, doğal ve kültürel bütünlüğünün sağlanmasına destek olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. İzlanda'daki Sólheimar eko-köyü örnekleme üzerinde yapılan nitel çalışma sonuçlarına göre yaratıcı turizm sürdürülebilir gelişmeyi olumlu yönde desteklemektedir.

Yaratıcı turizmin faydaları, sürdürülebilirlik yaklaşımı perspektifinde değerlendirildiğinde yaratıcı turizmin sürdürülebilir turizm gelişimini desteklediği söylenebilir. Yaratıcı turizm ülkenin veya destinasyonun sahip olduğu tarihi ve kültürel zenginliklerin korunup yaşatılmasında oldukça önemlidir. Konuyla ilgili çalışmaların yetersiz olduğu fikriyle başlangıç aşaması için derleme türünde bir çalışma yapılmış olup ileriki çalışmalarda yaratıcı turizmin sürdürülebilir turizm gelişimine olan katkılarını artırmak amacıyla neler yapılabileceği konunun uzmanları ile görüşme yöntemiyle genişletilerek turizm planlaması, turizm politikası açısından daha fazla uygulamaya dönük öneriler sunulması planlanmaktadır.

Kaynakça

- Akdu, S. (2018). Kültür turizminde yeni bir yönelim: yaratıcı turizm. Sezerel, H. ve Akdu, U. (Ed.), *Güncel turizm eğilimleri* (s. 103-133). Ankara: Nobel Yayınevi.
- Akşit, S. (2007). Doğal ortam duyarlılığı açısından sürdürülebilir turizm. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 441-460.
- Akşit-Aşık, A. N. (2014). Yaratıcı (kreatif) turizm, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(31), 786-795.
- Altanlar, A. ve Akıncı Kesim, G. (2011). Sürdürülebilir turizm planlaması için yöre halkı ve yerli turistlerin davranış ve beklentilerini anlamaya yönelik bir araştırma: Akçakoca örneği". *Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi*, 3(2), 1-20.
- Avcıkurt, C. Köroğlu, A. ve Sarıoğlu, M. (2009). Türk turizminin dünya turizmindeki yeri, Çavuş, Ş., Z. Ege ve O. Çolakoğlu (Ed.), *Türk turizm tarihi: yapısal ve sektörel gelişim* (s.1-14). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Ayvacı H. ve Gülcan B. (2017), Türkiye'de turizm animasyonlarında somut olmayan kültürel miras (soküm) ulusal unsurlarına bakış, *Journal of Recreation and Tourism Research/JRTR*, 4, 207-223.
- Balık, M. (2015), Sürdürülebilir turizm kalkınması kapsamında kültürel mirasın korunması açısından kentsel yenilemenin yeri ve önemi: Fenerbalat örneği, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Blapp, M. and Mitas, O. (2017). Creative tourism in balinese rural communities, *Current Issues in Tourism*, 1-27, DOI: 10.1080/13683500.2017.1358701.
- Chang L. L., Backman K. F. and Huang Y. C. (2014), Creative tourism: a preliminary examination of creative tourists' motivation, experience, perceived value and revisit intention, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 8(4), 401-419.
- Cinnioğlu, H. (2015). Sürdürülebilir ekonomik kalkınma kapsamında ekoturizmin çevre üzerindeki etkilerinin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi. *Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri*, No: 03, 1.
- Çakılcıoğlu, M. (2013). Turizm odaklı sürdürülebilir kalkınma için bir yöntem önerisi. *Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Dergisi, Tasarım+kuram*, 9(16), 27-42.
- Çavuş, Ş. Tanrısevdi, A. (2000). Sürdürülebilir turizm ve yerel ölçekli bir sürdürülebilir turizm gelişme modeli önerisi, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, Yıl: 11, Prof. Dr. Hasan Olalı Özel Sayısı, (Eylül-Aralık), 149-159.
- David L. (2006), Edgell Sr. *Managing Sustainable Tourism a Legacy for the Future*, NewYork: Haworth Press.

- Demir, C., ve Çevirgen, A., (2006). Turizm ve çevre yönetimi: sürdürülebilir gelişme yaklaşımı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2006.
- Erdemir, B. (2018). Sürdürülebilir turizm kapsamında destinasyonların fiziksel ve psikolojik taşıma kapasitesi analizi: Pamukkale Hierapolis ören yeri örneği, (Yüksek Lisans Tezi), Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Gordin, V. and Matetskaya, M. (2012). Creative tourism in Saint Petersburg: The state of the art, *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 4(2), 55-77.
- Gülüm, E. (2015). Yaratıcı turizm - halk kültürü ilişkisi ve yerelin popülerleşmesi, *Millî Folklor*, 105, 87-98.
- Güven, A. (2016). Sürdürülebilir turizm kapsamında yaratıcı turizm: Antalya ili örneği, (Yüksek Lisans Tezi). Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Antalya.
- Ivanova, P. (2013). Creativity and sustainable tourism development, *Economics*, 21(2), 108-120.
- Richards, G.; (2011), Creativity and tourism: the state of the art, *Annals of Tourism Research*, 38, 1225-1253, doi:10.1016/j.annals.2011.07.008.
- Korez-Vide, R. (2013). Promoting sustainability of tourism by creative tourism development: how far is Slovenia?, *Innovative Issues and Approaches in Social Sciences*, 6(1), 77-102.
- Mommaas, H. (2004). Cultural clusters and the postindustrial city: towards the remapping of urban cultural policy, *Urban Studies*, 41, 507-532.
- Moscato G. (2008). Sustainable tourism innovation: challenging basic assumptions, *Tourism and Hospitality Research*, 8(1), <https://doi.org/10.1057/thr.2008.7>.
- Müller, H. (1994). The thorny path to sustainable tourism development, *Journal of Sustainable Tourism*, Cilt: 2, 504-511.
- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) (2014). *Tourism and the creative economy*, OECD studies on tourism, OECD Publishing, Paris. DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264207875-en>.
- Ohridska-Olson, R. and Ivanov, S. (2010). Creative Tourism Business Model And Its Application In Bulgaria, *Proceedings of the Black Sea Tourism Forum 'Cultural Tourism-The Future of Bulgaria'*, Retrieved from <http://papers.ssrn.com>
- Özdemir, M. A., ve Kervankıran, G. (2011). Turizm ve turizmin etkileri konusunda yerel halkın yaklaşımlarının belirlenmesi: Afyonkarahisar örneği". *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 24, 1-25.
- Pawlusiński, R. and Kubal, Ma. (2017). A new take on an old structure? creative and slow tourism in Krakow (Poland)", *Journal of Tourism and Cultural Change*, 1-21, DOI: 10.1080/14766825.2017.1330338.
- Prentice, R. and Andersen, V. (2003). Festival as creative destination, *Annals of Tourism Research*, 30(1), 7 -30.
- Prentice, R. and Anderson, V. (2007). Creative tourism supply: creating culturally empathetic destinations, Richards, G. and Wilson, J. (ed.) *Tourism, in Creativity and Development* (s. 89-106), New-York: Routledge.
- Richards, G. (2010). Tourism development trajectories- from culture to creativity?, *Tourism and Management Studies*, file:///C:/Users/bidb/Desktop/creative-%20yaratıcı%20turizm/ing%20kaynak/kullanılanlar/richards.pdf.
- Richards, G. (2011). Creativity and tourism: the state of the art, *Annals of Tourism Research*, 38, 1225-1253, doi:10.1016/j.annals.2011.07.008.
- Richards, G. and Marques, L. (2012). Exploring creative tourism: editors introduction, *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 4(2), 1-11.
- Richards, G. and Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23, 16-20.
- Richards, G. and Wilson, J. (2006). Developing creativity in tourist experiences: a solution to the serial reproduction of culture?, *Tourism Management*, 27,1408-1413.
- Richards, G. and Wilson, J. (2007). Tourism development trajectories: from cultural to creativity?, Richards, Gregand Wilson, J. (ed.) *Tourism, Creativity and Development* in (p. 89-106), New-York: Routledge.
- Ritchie, J. B. and Crouch, G. I., (2003). *The Competitive Destination : A Sustainable Tourism Perspective*, Oxon, CABI Publishing.
- Salman, D. ve Uygur, D. (2010). Creative tourism and emotional labor: an investigatory model of possible interactions, *International Journal of Culture, Tourism and Hospitality Research*, 4(3), 186-197.

- Sarkım, M., (2014). Turistik ürün çeşitlendirmesinde sürdürülebilirlik, Timur, A. (Ed.), Turistik Ürün Politikası, Ankara: Detay Yayıncılık.
- Singsomboon, T. (2014). Tourism promotion and the use of local wisdom through creative tourism process, IJBTS International Journal of Business Tourism and Applied Sciences, 2(2),32-37.
- Sipahi, B. E. (2010). Küresel çevre sorunları kolektif çözüm arayışları ve yönetim, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt:24, 331-344.
- Solène, P. (2011). Establishing the connections between the goals of sustainable development and creative tourism. (Master of thesis). Uppsala University, Faculty of Science And Technology, <http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A454754&dswid=-8319>.
- Tan, S. K., Kung, S. F., and Luh, D.B. (2013). A model of 'creative experience' in creative tourism. Annals of Tourism Research, 41, 153-174.
- UNEP (United Nations Environment Programme) and WTO (World Tourism Organization) (2005). Making tourism more sustainable, a guide for policy makers. <http://www.unep.fr/shared/publications/pdf/DTIx0592xPATourismPolicyEN.pdf>.
- UNESCO (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (2006). Towards sustainable strategies for creative tourism, Discussion Report of the Planning Meeting for 2008 International Conference on Creative Tourism Santa Fe, New Mexico, U.S.A. October 25-27, 2006, <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001598/159811e.pdf>.
- UNWTO (World Tourism Organization) (2012). Sustainable development of tourism. <http://sdt.unwto.org/en/content/about-us-5>.
- Wurzburger, R. (2010), Introduction to the Santa Fe & UNESCO International Conference. A Global Conversation On Best Practices And New Opportunities. In R. Wurzburger, T. Aageson, A. Pattakos, & S. Pratt (Eds.), Creative tourism: A global conversation , Santa Fe: Sunstone Press.
- Wurzburger, R. Aageson, T., Pattakos, A. and Pratt, S. (2008). Creative tourism, A Global conversation, Sunstone Press, Santa Fe.
- Wattanacharoensil W. and Sakdiyakorn M. (2016). The potential of floating markets for creative tourism: a study in nakhon pathom province, Thailand, Asia Pacific Journal of Tourism Research, 21(1), 3-29, DOI: 10.1080/10941665.2014.998250.
- Vernon, J., Essex, S., Pinder, D., and Curry, K. (2005). collaborative policymaking: local sustainable projects, Annals of Tourism Research, 32 (2), 325-345.
- Virginija, J. (2016). Interaction between cultural/creative tourism and tourism/cultural heritage industries, (INTECH) World's Largest Science, Technology & Medicine Open Access Book Publisher.
- Zoğal, V. ve Emekli, G. (2017). Yaratıcı turizme kavramsal ve coğrafi bir yaklaşım, Ege Coğrafya Dergisi, 26/1, 21-34.

Extended Abstract

Aim and Scope

The tourism sector is one of the most important sectors in terms of its contribution to the national economy. The tangible and intangible cultural values of the country or region constitute the tourism potential with economic return. Controlled use, preservation of these values and thus ensuring their continuity for the future is a very important issue and this approach is explained by the concept of sustainability. In the tourism sector, which is one of the fast developing and changing sectors, there are changes in the preferences of tourists. With the reflection of this change is seen as the gain importance of creative tourism activities. which is an extension of traditional cultural tourism. Creative tourism is a type of tourism that involves the active participation of tourists in cultural activities and enables tourists to develop their creativity.

Especially in the recent years, the sustainability of intangible cultural values has gained importance, and in the literature, has been tried to draw attention to the fact that creative tourism is a strategy that can serve this purpose and that more attention should be paid about this subject. In this study, the importance of creative tourism in the process of sustainable tourism development is examined and it is aimed to draw attention to the importance of the subject.

Methods

In this review, the literature related to the importance of creative tourism in sustainable tourism development has been searched and the results of the study have been examined.

Findings

When the literature is examined, it is seen that many studies examine superficially the subject that creative tourism is an important strategy in sustainable tourism development. especially in the studies conducted by Richards (2010), Korez-Vide (2013), Moscardo (2008), Solene (2011), Gülüm (2015), Salman and Uygur (2010) was observed that the importance of this issue was directly emphasized.

Conclusion

When the benefits of creative tourism are evaluated from the perspective of sustainability approach, it can be said that creative tourism supports sustainable tourism development. Creative tourism is very important in preserving and surviving the historical and cultural riches of the country or destination. With the idea that the studies related to the subject are insufficient, a review was conducted for the initial stage.

In the next studies, what can be done in order to increase the contribution of creative tourism to sustainable tourism development is expanded with the method of interview with experts in the subject, and it is planned to offer more practical suggestions in terms of tourism planning and tourism policy.